

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 18324/2556

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) โจทก์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ เอส จี สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 193/30, ป.พ.พ. มาตรา 379, ป.พ.พ. มาตรา 383

ย่อ / หลักกฎหมาย

สัญญาแต่งตั้งผู้จัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพที่โจทก์ทำกับจำเลยนั้น จำเลยมีหน้าที่บริหารจัดการกองทุนและดำเนินการต่าง ๆ แทนโจทก์ ความผูกพันระหว่างโจทก์กับจำเลยจึงเป็นความผูกพันในฐานะตัวการกับตัวแทน หาใช่เป็นความผูกพันในฐานะผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างทำของไม่ ซึ่งในเรื่องตัวการตัวแทนนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะ จึงมีอายุความ 10 ปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/30 การที่โจทก์และจำเลยตกลงทำสัญญาแต่งตั้งผู้จัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยตกลงกันไว้ว่า หากจำเลยบริหารจัดการกองทุนโจทก์ได้รับผลประโยชน์ในอัตราเฉลี่ยต่อปีของผลประโยชน์รวมทั้งหมดของกองทุนก่อนหักค่าใช้จ่ายใด ๆ โดยไม่รวมเงินบริจาคต่ำกว่าอัตราผลประโยชน์ที่จำเลยรับประกัน จำเลยจะชดเชยเงินที่ขาดนั้น ย่อมถือได้ว่าเป็นข้อตกลงที่จะใช้เงินจำนวนหนึ่งเป็นเบี้ยปรับเมื่อตนไม่ชำระหนี้ก็ดี หรือไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควรก็ดี ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 379 นั้นเอง เมื่อถือว่าเป็นเบี้ยปรับแล้ว ถ้าเบี้ยปรับนั้นสูงเกินส่วนศาลจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรก็ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 383

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระเงินให้โจทก์จำนวน 198,561,414.65 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี จากต้นเงินจำนวน 180,095,464.56 บาท นับแต่วันถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จสิ้น จำเลยให้การและแก้ไขคำให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ให้โจทก์ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนจำเลย โดยกำหนดค่าทนายความให้ 50,000 บาท โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้จำเลยชำระเงินจำนวน 50,000,000 บาท แก่โจทก์ พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี จากต้นเงินจำนวนดังกล่าวนับแต่วันที่ 11 มิถุนายน 2541 เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ ให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมในศาลชั้นต้นและชั้นอุทธรณ์แทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความรวม 40,000 บาท โจทก์และจำเลยฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงที่คู่ความไม่ได้โต้เถียงกันในชั้นฎีการับฟังได้ว่า โจทก์มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ.2530 มีคณะกรรมการ 11 คน ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของกองทุน และเป็นผู้แทนของกองทุนในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ส่วนจำเลยเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.2532 จำเลยได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ประกอบกิจการจัดการลงทุน และได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้เป็นผู้จัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพได้ตามพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ.2530 เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2538 โจทก์ทำสัญญาแต่งตั้งจำเลยเป็นผู้จัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) โจทก์ โดยจำเลยจะได้รับค่าตอบแทนจากการจัดการกองทุนปีละ 1 ครั้ง ในอัตราร้อยละ 0.50 ของผลประโยชน์ของกองทุน และจำเลยมีหน้าที่จัดการกองทุนและนำเงิน

กองทุนไปแสวงหาประโยชน์ตามที่จำเลยเห็นสมควรภายใต้ข้อบังคับของกองทุนและตามกฎหมาย คำสั่ง ระเบียบ และข้อบังคับใด ๆ เกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยจำเลยตกลงรับประกันต่อ โจทก์ว่า เมื่อสิ้นสุดระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันทำสัญญา กองทุนจะมีอัตราผลประโยชน์เฉลี่ยต่อปี ของผลประโยชน์รวมทั้งหมดของกองทุนไม่ต่ำกว่าอัตราผลประโยชน์ที่รับประกัน คือ ไม่ต่ำกว่า อัตราร้อยละ 12.75 ต่อปี อัตราหนึ่ง หรือไม่ต่ำกว่าอัตราร้อยละ 3.5 บวกด้วยอัตราเฉลี่ยของ ดอกเบี้ยเงินฝากประจำประเภท 12 เดือน ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน) ที่ประกาศกำหนดในระยะเวลา 3 ปี อีกอัตราหนึ่ง แล้วแต่อัตราใดจะสูง กว่ากัน หากจัดการได้ผลประโยชน์เฉลี่ยดังกล่าวต่ำกว่าผลประโยชน์ที่รับประกัน จำเลยต้องจ่าย ชดเชยจำนวนเงินส่วนต่างของจำนวนเงินผลประโยชน์รวมทั้งหมดของกองทุนกับจำนวนเงิน ผลประโยชน์ที่รับประกันให้แก่โจทก์ ทั้งนี้ในการคำนวณผลประโยชน์ของกองทุนให้คิดคำนวณโดย ติราคาหลักทรัพย์ต่าง ๆ ของกองทุนตามราคาตลาดของหลักทรัพย์นั้นในวันที่ครบกำหนด 3 ปี นับ แต่วันทำสัญญา จำนวนเงินผลประโยชน์ที่รับประกันดังกล่าวจำเลยตกลงให้คำนวณจากเงิน กองทุน (ซึ่งได้กำหนดให้เงินกองทุน หมายถึง "เงินที่สมาชิกจ่ายสะสมและเงินที่ธนาคารจ่ายสมทบ รวมทั้งเงินหรือทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้ และผลประโยชน์จากเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว") อัตรา ผลประโยชน์ที่รับประกันและระยะเวลา ทั้งนี้เป็นไปตามตัวอย่างวิธีการคำนวณที่จัดทำบันทึกไว้ ท้ายสัญญาแต่งตั้งผู้จัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ จำเลยเริ่มจัดการกองทุนตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2538 เป็นต้นมา ซึ่งจะครบกำหนดระยะเวลา 3 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2541 โจทก์ส่งมอบเงิน กองทุนเก่าเป็นเงินสดจำนวน 2,660,868,730.78 บาท (คู่ความรับกันตามรายงานกระบวน พิจารณา ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2544) ให้จำเลยเพื่อนำไปลงทุนหาผลประโยชน์เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2538 และธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ส่งเงินสะสมส่วนของสมาชิกและเงินสมทบ ส่วนของธนาคารเข้ากองทุนตามกำหนดระยะเวลาทุกเดือนตามสัญญาและข้อบังคับกองทุน โดยได้ เริ่มต้นจ่ายเงินเข้ากองทุนงวดแรกตั้งแต่วันที่ 23 มิถุนายน 2538 เป็นต้นมาจนถึงวันที่ 22 พฤษภาคม 2541 ซึ่งเป็นเดือนสุดท้ายก่อนครบกำหนดระยะเวลาจัดการกองทุนตามสัญญา รวม เป็นเงินที่จ่ายสะสมและจ่ายสมทบจำนวน 1,294,879,135.11 บาท รวมเป็นเงินที่โจทก์ส่งให้ จำเลยนำไปจัดการหาผลประโยชน์ตลอดระยะเวลา 3 ปี ทั้งสิ้น 3,955,747,865.89 บาท จำเลยนำ เงินกองทุนไปลงทุนในกิจการหลายอย่างได้แก่ การลงทุนเป็นเงินฝาก ตั๋วเงิน หุ้น และใบสำคัญ แสดงสิทธิซื้อหุ้น และพันธบัตรรัฐบาล ตลอดระยะเวลา 3 ปี ตามสัญญา เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 3 ปี ตามสัญญาแล้ว ปรากฏว่าอัตราผลประโยชน์ที่ได้รับประกันที่คำนวณได้จากอัตราร้อยละ 3.5 บวกด้วยอัตราเฉลี่ยของดอกเบี้ยเงินฝากประจำประเภท 12 เดือน ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ที่ประกาศกำหนดในระหว่างเวลา 3 ปี ดังกล่าว เมื่อคำนวณตามวิธีการตามบันทึกท้ายสัญญามีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 13.61 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตรา ผลประโยชน์ที่รับประกันอีกอัตราหนึ่งที่กำหนดไว้ในอัตราร้อยละ 12.75 ต่อปี จึงต้องใช้อัตรา ผลประโยชน์ที่รับประกันที่อัตราร้อยละ 13.61 ต่อปี เป็นเกณฑ์ในการคำนวณผลประโยชน์ที่ รับประกัน เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 3 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2541 จำเลยจัดแสดงรายงานการ จัดการกองทุนว่า เงินกองทุนของโจทก์รวมทั้งสินทรัพย์ทั้งหมดมีมูลค่าจำนวน 4,568,041,945.70 บาท และปรากฏว่าผลประโยชน์เฉลี่ยต่อปีของผลประโยชน์รวมของกองทุนต่ำกว่าผลประโยชน์ที่ จำเลยรับประกัน จำเลยคำนวณผลประโยชน์ที่รับประกันตามสัญญาแล้วอ้างว่า จำเลยต้องจ่าย เงินชดเชยผลประโยชน์ให้โจทก์อีกเป็นเงิน 126,048,479.18 บาท จำเลยได้หักเงินค่าจัดการ

กองทุนเป็นจำนวน 1,517,476.72 บาท และค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีกจำนวน 118,710 บาท คงเหลือเงินที่ชดเชยให้โจทก์จำนวน 124,412,292.46 บาท และจำเลยจ่ายเงินผลประโยชน์จำนวน 124,412,292.46 บาท ให้แก่โจทก์ และในวันที่ 26 มิถุนายน 2541 ได้จ่ายเงินให้โจทก์อีกจำนวน 8,455,921.83 บาท รวมทั้งสิ้นจำนวน 132,868,214.29 บาท ก่อนจะวินิจฉัยปัญหาตามฎีกาของโจทก์เห็นสมควรวินิจฉัยฎีกาของจำเลยก่อนว่า คดีโจทก์ขาดอายุความหรือไม่ เห็นว่า ตามสัญญาแต่งตั้งผู้จัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพที่โจทก์ทำกับจำเลยนั้น จำเลยมีหน้าที่บริหารจัดการกองทุนและดำเนินการต่าง ๆ แทนโจทก์ ความผูกพันระหว่างโจทก์กับจำเลยจึงเป็นความผูกพันในฐานะตัวการกับตัวแทน หาใช่เป็นความผูกพันในฐานะผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างทำของไม่ ซึ่งในเรื่องตัวการตัวแทนนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะ จึงมีอายุความ 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องเรียกให้จำเลยชำระค่าเสียหายได้ภายในอายุความ 10 ปี ซึ่งเมื่อนับจากวันที่สัญญาสิ้นสุดจนถึงวันฟ้องยังไม่เกินกำหนด 10 ปี สิทธิเรียกร้องของโจทก์จึงยังไม่ขาดอายุความ ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยเป็นประการต่อไปว่า ข้อตกลงที่กำหนดให้จำเลยรับผิดชอบในส่วนต่างระหว่างผลประโยชน์ของกองทุนกับจำนวนเงินผลประโยชน์ที่รับประกันเป็นข้อตกลงกำหนดเบี้ยปรับไว้ล่วงหน้าตามที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยมาหรือไม่ เห็นว่า การที่โจทก์และจำเลยตกลงทำสัญญาแต่งตั้งผู้จัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยตกลงกันไว้ว่า หากจำเลยบริหารจัดการกองทุนโจทก์ได้รับผลประโยชน์ในอัตราเฉลี่ยต่อปีของผลประโยชน์รวมทั้งหมดของกองทุนก่อนหักค่าใช้จ่ายใด ๆ โดยไม่รวมเงินบริจาคต่ำกว่าอัตราผลประโยชน์ที่จำเลยรับประกัน จำเลยจะชดเชยเงินที่ขาดนั้น ย่อมถือได้ว่าเป็นข้อตกลงที่จะใช้เงินจำนวนหนึ่งเป็นเบี้ยปรับเมื่อตนไม่ชำระหนี้ก็ดีหรือไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควรก็ดีตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 379 นั้นเอง เมื่อถือว่าเป็นเบี้ยปรับแล้ว ถ้าเบี้ยปรับนั้นสูงเกินส่วนศาลจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรก็ได้ตามมาตรา 383 ที่ศาลอุทธรณ์ลดเบี้ยปรับลงโดยคำนึงถึงทางได้เสียของคู่ความและสภาพเศรษฐกิจในขณะนั้นจึงชอบแล้ว ฎีกาของโจทก์และจำเลยในข้อนี้ฟังไม่ขึ้น ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษามานั้น ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ฎีกาของโจทก์และของจำเลยฟังไม่ขึ้นพิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

องค์คณะ

ชัยยุทธ ศรีจำนงค์ · อนันต์ ชุมวิสูตร · สมชาติ ธีญญาวินิชกุล

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/18324/2556>